

ЗА РУБЕЖЕМ

15	Графічний дизайн IV – Інфографіка			+	
16	Медіапідготовка I – Друк та вивід інформації у інтернет (онлайн)			+	
17	Графічний дизайн V – Реклама		+		
18	Ілюстрація – Прогресивна (передова)		+		
19	Медіапідготовка II – Багатосторінкові публікації (видання)	+			
20	Графічний дизайн VI – Тривимірний дизайн		+		+

У таблиці 2 перелічені дисципліни, які ми вибрали із зарубіжних закладів освіти, відповідають підготовці в галузі редакційно-видавничої справи та мають відношення до змісту дисципліни «Редакційно-видавничі системи».

Певна частина матеріалу, що не вивчається під час навчання дисципліни «Редакційно-видавничі системи», інженери-педагоги комп'ютерного профілю вивчають на суміжних дисциплінах (це становить приблизно 10 % матеріалу, який не вивчається).

Якщо зіставити всі отримані данні, можна зробити висновок, що дисципліни, які вивчаються у закордонних навчальних закладах, приблизно на 50 % співпадають з дисципліною «Редакційно-видавничі системи». Це досить непоганий результат, але, на нашу думку, цього недостатньо і його можна покращити. Необхідно зробити набагато ефективнішою дисципліну «Редакційно-видавничі системи» та кориснішою для майбутніх інженерів-педагогів.

Запропонований ряд змін та нововведень ми представимо у наступних публікаціях.

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Bochar Y. Uzasadnienie treści kursu «Systemy redakcyjno-wydawnicze» dla kształcenia zawodowego przyszłych inżynierów-pedagogów o profilu komputerowym / Y. Bochar // Problemy profesjologii. – 2013. – № 2. – S. 225-231.

REFERENCES

- 1. Bochar Y. I. Obgruntuvannya zmistu kursu «Redakcyjno-vydavnych system» dlya profesijnoyi pidgotovky majbutnix inzheneriv-pedagogiv-profil kompyuterov / Y. I. Bochar // Problemy profesijnogo navchannya, 2013, № 2, pp. 225–231.

УДК 377(4)

І. Я. ЖОРОВА., Ю. П. АНОСОВА

РОЗВИТОК ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПІ

Розглянуто історію розвитку технічної освіти в деяких західно-європейських країнах. У кожній із країн освітня галузь формувалася під впливом історичних подій, національних особливостей та багатьох інших чинників, але й існував і взаємний вплив освітніх систем, що, безперечно, є позитивним моментом та одним із рушіїв процесу розвитку освіти. Інтеграція України з світовою спільнотою вимагає знання про внутрішній і міжнародний досвід в навчанні робітничих кадрів з метою визначення найбільш ефективних механізмів розвитку національної системи освіти. Одним з важливих напрямів є провадження спільної Європейської освітньої політики, що потребує попереднього ґрунтовного вивчення історичного аспекту вказаної проблеми.

Ключові слова: *технічна освіта, історичний аналіз, розвиток освіти, Європа.*

РАЗВИТИЕ ТЕХНИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ЕВРОПЕ

В статье рассматривается история развития европейского технического образования таких стран, как Великобритания, Франция, Австрия, Нидерланды, Финляндия, Швейцария, Германия, Греция и Российская империя (с момента ее возникновения до конца XX века). Каждая из вышеупомянутых стран имеет свою собственную систему образования и профессиональной подготовки, которая формировалась под влиянием исторических событий, национальных особенностей и многих других факторов. Однако, существует и взаимное влияние образовательных систем соседних стран, что, безусловно, является положительным моментом и одним из двигателей процесса развития образования. Исследование дает возможность найти как общие так и отличительные особенности систем образования упомянутых стран. Интеграция Украины в мировую экономику наиболее эффективным способом требует предварительного изучения исторического аспекта данной проблемы.

Ключевые слова: *техническое образование, исторический анализ, развитие образования, Европа.*

I. ZHOROVA, Y. ANOSOVA

THE TECHNICAL EDUCATION DEVELOPMENT IN EUROPE

The history of the European technical education development is studied in the article. It deals with such countries as Britain, France, Austria, the Netherlands, Finland, Switzerland, Germany, Greece and Russia. Each of the countries has its own system of education and training. Education sector has been created under the influence of historical events, national circumstances and other factors, but there is a mutual influence of neighboring countries, which certainly is one of the driving forces of the education development. The study provides an opportunity to find common and distinctive features of the educational sector in Europe. Ukraine's integration into the global economy requires knowledge of domestic and international experience in training the workforce in order to choose the most effective way to develop the education system. One of these ways is to continue implementing the common European educational policy which is impossible without studying the historical aspect of the problem.

Keywords: *technical education, historical analysis, the development of the education, Europe.*

Сучасний світ переживає докорінну зміну освітньої парадигми та змістово-технологічних підходів до організації навчання, що зумовлено переорієнтацією системи освіти відповідно до реалій науково-технічного і соціального розвитку країни, світових процесів глобалізації й інтеграції. Освіта є невід'ємною складовою економічної і соціальної політики будь-якої країни, а технічна освіта – дієвим інструментом для зміцнення конкурентоспроможності країни.

Тож аксіоматичним є твердження, що технічна освіта відіграє важливу роль у розвитку світової економіки. Науково-технічна революція в середині ХХ ст. зумовила підвищення суспільного значення та активний розвиток технічної освіти в європейських країнах. Нині мікроелектроніка, інформаційні технології, біотехнології та інші новітні технології стали найбільш розвиненими галузями науки. Це визначило докорінні зміни у технічній освіті, розширення переліку спеціальностей і спеціалізацій. Сьогодні комп'ютеризація та інформатизація освіти, використання телекомунікаційних мереж, електронних приладів, Інтернету визначають новий вектор розвитку професійної освіти [6].

В умовах інтеграції України з світовою економікою конструктивний пошук шляхів підвищення якості вітчизняної технічної освіти неможливий без адекватної історико-культурної рефлексії генезису й основних тенденцій її розвитку в європейських країнах.

Останнім часом питання місця та ролі технічної освіти у Європі та світі розглядали Варсорі А., Геіккінен А., Головка І., Греінерт У., Гуасцоні М., Гуггенгеім Е., Коваль В., Креденетс Н., Мартиросян Л., Папенко Н., Петріні Ф., Реїнісцг Г., Саунієр Г., Ситняківська С., Терешкун А., Уоллсцглагер Н., Фроммбергер Д. та інші дослідники. Проте, проблема історичного розвитку технічної освіти в Європі залишається не повністю розкритою.

Мета дослідження – здійснити історичний аналіз розвитку технічної освіти в деяких європейських країнах.

В Західній Європі до XII ст. технічна освіта здійснювалась безпосередньо на ремісничих виробництвах. Майже у всіх країнах робітники, які працювали у певних галузях, почали об'єднуватись у гільдії, в цехи [2, с.2]. З початком промислової революції національні системи освіти в різних країнах набули певних особливостей та відмінностей.

Гілґа Ройтер-Кумпманн та Н. Воллшлягер зазначають: «Гільдії писали свої власні статuti, правила, які є обов'язковими для всіх членів гільдії. Ці правила і норми, визначали як повинні бути зроблені речі і встановлювали ціни «для споживача» [9, с.7]. Система гільдій (цехів) мала сувору чітку ієрархію. Спочатку необхідно було стати учнем (після випробувального терміну, який тривав протягом декількох тижнів, людина вчилася протягом майже 2 – 4 років); потім, після спеціалізованого випробування, підмайстер (людина повинна була мандрувати, щоб отримати знання від різних майстрів країни), і, нарешті, майстер.

Історичні зміни в соціальній структурі суспільства стали потужним поштовхом до розвитку техніки. Процес механізації прискорився в епоху Відродження (XIV-XVI ст). Внаслідок чого традиційна система гільдій втратила своє значення у XVIII ст. У цей час вільна торгівля заохочувалася ліберальними економічними доктринами. В. Ді Тріх Грайнерт, зазначає: «Як це не парадоксально, процес індустріалізації в Європі не має єдиної моделі технічної освіти. Навпаки, він майже знищив більш-менш однакові методи навчання професії, які сформувалися протягом століть. Індустріалізація замінила їх на безліч систем «сучасної» освіти, які, на перший погляд, мають дуже мало спільного» [5, с. 20].

Дослідники умовно розмежують три основні типи технічної освіти у європейських країнах за критеріями: 1) хто визначає організацію технічної освіти, де відбувається навчання; 2) хто визначає зміст освіти; 3) хто оплачує технічну освіту, які кваліфікації формують під час навчання і які можливості вони надають.

Г. Ройтер-Кумпманн та Н. Воллшлягер пропонують таку класифікацію із зазначенням показових представників: регульована державою модель (Франція), вільна ринкова модель (Британія), дуалістична модель (Німеччина). Розглянемо кожну з моделей детальніше.

Франція відіграла головну роль у розвитку природничих наук у XVIII ст. Її навчальні заклади стали зразком технічної освіти в Західній Європі. [9, с. 10]. З'являється тенденція до політехнічної підготовки з метою отримання технічних знань в університетах Італії, Франції, Німеччини й інших держав.

Система гільдій у Франції була скасована в 1791 р., і головною причиною цього стала буржуазна революція. Школи для сиріт, солдатів були перетворені в школи мистецтв і ремесел, де навчали працівників для підприємств. Освіта у Франції того часу була не для всіх. Встановлення Республіки (1871 р.) зумовило зміну освітньої парадигми, згідно з якою діти повинні були виховуватись у дусі республіки і з 13-річного віку активно привчатися до праці. Це визначило тенденції активізації розвитку технічної освіти.

Гільдії у Нідерландах зникли у 1806 р. Кваліфіковані робітники спочатку приїздили в Голландію переважно з інших країн, оскільки тут було лише кілька технічних шкіл. Але з 60-х років XIX ст. розвиток промисловості вимагав набагато більшої кількості кваліфікованих робітників, що зумовлює відкриття технічних шкіл по всій країні. «Держава поступово взяла на себе тягар фінансування цих шкіл, багато з яких були спочатку приватні «ambachtscholen», тобто професійно-технічні училища. Ці школи залишалися успішними до XX ст.» [9, с. 11]. З'явилися також і вечірні школи, куди приходили для того, щоб завершити загальну освіту, але досить скоро ці школи трансформувалися у професійні.

Німеччина почала швидко розвивати механізацію з середини XIX ст. Електрична, хімічна та автомобільна промисловість набула великого значення в кінці цього століття. Країна потребувала кваліфікованих робітників та адміністраторів промислового виробництва, уряду необхідна була працююча молодь для підтримки його політичного курсу. Технічну освіту було юридично відновлено в 1897 р. зі шкіл, які ввечері або у неділю відвідували підмайстри. Навчання в таких школах, крім повторення матеріалу початкової школи, надавало теоретичні знання, необхідні для конкретних професій. Пізніше, такі школи реорганізовано в професійно-технічні навчальні заклади. Людина мала можливість отримати технічну освіту як в професійній школі, так і на роботі. Австрія мала аналогічний німецькому розвиток технічної освіти.

Система технічної освіти Великої Британії була вільною від втручання держави. Кожен громадянин самостійно планував власний професійний розвиток. З початком індустріалізації в Британії у XVIII ст. з'являється тенденція міграції сільських мешканців до міста, що задовольняє потреби виробництва у кваліфікованих робітниках. Подальша механізація виробництва призвела до скасування системи гільдій, що означало зникнення професійного навчання. Протягом тривалого періоду в освітній галузі Великої Британії не відбувалося кардинальних змін. Утім соціально-економічний розвиток країни від кінця XIX ст. позначився збільшенням попиту в освічених робітниках і фахівцях.

У пошуках шляхів у країні професійної освіти в середині 80-х років XIX ст. була розроблена освітня програма, орієнтована на німецьку модель. Її основними принципами стали попередня професійна підготовка в школах, партнерство між підприємствами та освітніми центрами. Технікуми отримували гранти від компаній, відібрали талановитих дітей і безкоштовно їх навчали. Перший такий коледж був відкритий у 1988 р., і нині в країні їх функціонує десятки.

У Фінляндії, після здобуття незалежності в 1809 р. відбулися зміни у суспільному житті, політиці, економіці і, звичайно, освіті, що зумовили процес реорганізації професійної освіти, в т. ч. і технічної. Перші ремісничі та комерційні школи з'явилися у 1840 р., а через пів віку були засновані державні денні технічні школи. Швейцарія почала підтримувати технічну освіту тільки з 1884 р. До цього часу традиції технічної освіти залишалися незмінними.

На увагу заслуговує досвід організації професійної освіти в Греції, де так само як і у інших країнах Європи, була розвинута система гільдій. У 1832 р. коли Греція була визнана незалежним королівством, вільним від Османської імперії, розпочалось реформування системи освіти. Втім у 1890 році Греція стала банкрутом і цінність освіти було знівельовано, що призвело до знищення мережі професійних навчальних закладів. Невелика кількість освітніх закладів залишилася лише у сільській місцевості.

Новий етап реформування галузі освіти в Греції розпочався на початку 1910-х років, а технічної освіти – з початку 1950-х років. Складні соціальні, політичні та економічні події 1920-1930 роках зумовили актуалізацію практико-орієнтованого навчання, що відповідає реаліям професійної діяльності. З часом професійна (технічна) освіта набула дедалі більшої автономності і перетворюється з освіти для найкращих студентів на навчання студентів, які зазнали невдачі у інших освітніх галузях і вважалася навчанням дешевої робочої сили. З 1960-х років ситуація кардинально змінюється і держава, розуміючи зв'язок освіти та економіки, підвищення зайнятості і конкурентоспроможності населення, дедалі більше долучається до фінансування, організації та контролю освітньої галузі і у 1965 р. відбувається реформування освіти [3, с. 569].

Першою серйозною спробою організації технічної освіти Туреччини стало прийняття закону «Про учнівство» (1986 рік), що передбачав установа зв'язків між навчальними закладами і промисловістю. На перешкоді реалізації цієї мети постали певні труднощі, які у 1999 р. призвели до скликання 16-ї національної Освітньої ради, рішенням якої визначено необхідність уніфікації системи освіти відповідно до міжнародних стандартів та регіональних вимог [2].

Особливістю генези української освіти є те, що в історичній ретроспективі територія нашої країни перебували під владою інших держав, що зумовило відмінності розвитку освіти у різних регіонах України. Східна, Центральна та Південна Україна, що входила до складу Російської імперії, була ізольована від Європи. Тож і процеси, які відбувалися на її території, відрізняються від європейських. Освіта Західної України була сформована під впливом інших подій. Наприклад, за часів коли Галицька Україна була частиною Австро-Угорської монархії, уряд запровадив реформи, які мали сприяти розвитку освіти, посилити культурні та мистецькі зв'язки між Віднем і Львовом. Тому багато хто з Галичини щороку здобував освіту в університетах і технічних школах Відня [4, с. 21].

Незважаючи на національні, історичні та географічні особливості, є кілька спільних рис нинішньої технічної освіти в країнах Західної Європи: реалізація державної освітньої політики щодо поліпшення технічної освіти як важливої умови розвитку економіки; оцінка якості освіти шляхом проведення вступних та випускних іспитів; залучення роботодавців до підготовки кваліфікованих робітників та спеціалістів. Один із пріоритетних напрямів подальшого розвитку технічної освіти – розробка спільної європейської політики в освітній галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коваль В. Історичні аспекти розвитку системи професійної підготовки робітничих кадрів в Україні у ХХ столітті / В. Коваль // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 2. – С. 6-8. [Електронний ресурс]: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_2_3.
2. Корчинська Н. Сучасний стан професійної освіти Туреччини: досвід реформування / Н. Корчинська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи: збірник наукових праць. Вип. 38 – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – С. 77- 81.
3. Терешкун А. Історичні засади становлення дизайн-освіти на теренах України Матеріали конференції. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://intkonf.org/tereshkun-a-istorichni-zasadi-stanovlennya-dizayn-osviti-na-terenah-ukrayini/>.
4. Шумега С. Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну. Історія дизайну меблів та інтер'єра: навч. посібник / С. Шумега. – К. : Центр навч. літератури, 2004. – 298 с.
5. Greinert W.-D. European vocational training 'systems' - some thoughts on the theoretical context of their historical development. / W.-D. Greinert // European Journal Vocational Training. – May-August 2004/II. – № 32. – P. 18 - 25.
6. Guggenheim E. A history of vocational education and training in Europe - from divergence to convergence / E. Guggenheim, N. Wollschlager // European Journal Vocational Training. – May – August 2004/II. – № 32. – P. 1- 3.
7. Kokogiannis K. The History of Exclusion in Greek Technical Education: The Downgrading Learning Career and the Identity of Low Expectations / K. Kokogiannis, Aristotle University of Thessaloniki; the second Model Experimental Senior High School of Thessaloniki, Thessaloniki, Greece // US-China Education Review – July 2013. – Vol. 3, № 7. – P. 566 - 574.
8. Subtypes – Guilds – Craft Guilds – Greece (under Ottoman / Venetian rule) / Institutions for Collective Action. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.collective-action.info/_TYP_GUI_GRE_CraftGuilds.
9. Wollschlager N. From divergence to convergence A history of vocational education and training in Europe / N. Wollschlager, H. Reuter-Kumpmann // European Journal Vocational Training. – May- August 2004/II. – № 32. – P. 6 – 17.

REFERENCES

1. Koval' V. Istorychni aspekty rozvytku systemy profesynoyi pidhotovky robitnychykh kadriv v Ukrayini u KhKh stolitti [Historical aspects of development of training skilled workers in Ukraine in the twentieth century]. Nova pedahohichna dumka, 2013, vol. 2, pp. 6–8. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_2_3.
2. Korchyn'ska N. Suchasnyy stan profesynoyi osvity Turechchyny, dosvid reformuvannya [The current state of vocational education in Turkey, the experience of reform]. Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova, seriya 5, Pedahohichni nauky, realiyi ta perspektyvy, zbirnyk naukovykh prats', vol. 38, 2013, pp. 77–81.
3. Tereshkun A. Istorychni zasady stanovlennya dyzayn-osvity na terenakh Ukrayiny. Materialy konferentsiyi [Historical foundations of design education establishment in Ukraine], [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: <http://intkonf.org/tereshkun-a-istorichni-zasadi-stanovlennya-dizayn-osviti-na-terenah-ukrayini/>.
4. Shumeha S. Dyzayn. Istoriya zarodzhennya ta rozvytku dyzaynu. Istoriya dyzaynu mebliv ta inter"yera: navchal'nyy posibnyk [Design. History of origin and development of design. The history of furniture design and interior, teach. manual], – Kyiv, Tsentr navchal'noyi literatury, 2004. 298 p.
5. Greinert W.-D. European vocational training 'systems' - some thoughts on the theoretical context of their historical development, European Journal Vocational Training, May-August 2004/II, Vol 32, pp. 18–25.
6. Guggenheim E., Wollschlage N. A history of vocational education and training in Europe, from divergence to convergence, European Journal Vocational Training, May, August 2004/II. – vol. 32, pp. 1–3.
7. Kokogiannis K. The History of Exclusion in Greek Technical Education, The Downgrading Learning Career and the Identity of Low Expectations, Aristotle University of Thessaloniki, the second Model Experimental Senior High School of Thessaloniki, Thessaloniki, Greece, US-China Education Review, July 2013, Vol. 3, part 7. – pp. 566–574.
8. Subtypes – Guilds – Craft Guilds – Greece, under Ottoman / Venetian rule, *Institutions for Collective Action* [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: http://www.collective-action.info/_TYP_GUI_GRE_CraftGuilds
9. Wollschlager N., Reuter-Kumpmann H. From divergence to convergence A history of vocational education and training in Europe, European Journal Vocational Training, May–August 2004/II, vol. 32. pp. 6–17.